

**ARAŞTIRMA
MAKALESİ
(Research Article)**

Kültür Etkisinden Yansıyan Modaya Bir Bakış

A Look at Fashion Reflected from The Cultural Influence

DOI: 10.54976/tjfdm.1386806

Alınış (Received): 06.11.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 21.02.2024

ÖZ

İnsan yaşamında en önemli ihtiyaçlarından biri olan giyinmek, zamana ve mekâna göre değişiklik gösterirken modanın da şekillenmesini sağlamıştır. Geleneksel desenler ve teknikler beraberinde geldiği toprakların kültürünü, sosyolojisini, ekonomisini, tarihini süzerek günümüze taşımıştır. Moda birçok unsurdan etkilendiği gibi kültürel ve sosyal değişimlerden doğrudan etkilenmektedir. Moda, hayatın bir parçası; kültür ise modaya yön veren birçok unsurdan biri olarak kabul edilmiştir. Tüketicinin seçimlerindeki değişimin hangi yönde olacağını tahmin etmekten moda eğilimi kavramı ortaya çıkmıştır. Moda, yaratıcı bir değişim sürecini ifade ederken kültürdeki değişiklikleri anlamak, değer olarak yaşatılan yönlerini tecrübe etmek ister. Bu halıyla modadaki kültürel kodlar sektöre ve tasarımcıya ilham olmaktadır. Modanın sosyal ve kültürel etkileşimlere aracılık ettiği söylenebilir. Bu nedenle araştırma moda çalışmalarını ve kültürel etkenlerle yapılmış tasarımları ve tasarımcıları ortaya koymak açısından önemli bulunmuştur. Ayrıca tasarımcıların ortaya koymuş olduğu tasarımların bilimsel açıdan literatürde yer alması ve belgelenmesi açısından önemli bulunmuştur. Araştırmada moda ve kültür kavramları ele alınmış, birbiri ile olan ilişkileri ve etkileri kavramsal olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı; moda içinde kültürün önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koyarak, Türk tasarımcıların moda koleksiyonlarındaki kültürel temalı çalışmalarına genel bir bakış açısı ortaya koymaktır. Çalışma nitel bir araştırma olup durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırma örnekleminde moda tasarımcılarından; Ahmet Özceyhan, Atıl Kutoğlu, Dilek Hanif, Fırat Neziroğlu, Neslişah Yılmaz, Nur Çağlayan, Rıfat Özbek, Selçuk Gürışık ve Zeynep Tosun'a yer verilmiştir. Moda tasarımcılarının, geleneksel çizgideki tasarımları ile geleneksel teknikleri vurgulayan çalışmaları hakkında genel bir kanı oluşturmak istenmiştir. Araştırma sonucunda örnekleme yer alan tasarımcılara ait tasarımlarda; dokuma, süsleme ve form açısından Anadolu'nun kültürel birikimlerinin görüldüğü söylenebilir. Ayrıca tasarımcıların kültürel etken ve birikimlerini ürettikleri tasarımlara yansıtarak pazarda yer edinirken aynı zamanda moda içinde kültürel değerlerin tanıtılmasına önemli katkıları olduğu görülmüştür.

ABSTRACT

Dressing, which is one of the most important needs in human life, has shaped fashion while changing according to time and place. Traditional patterns and techniques have filtered the culture, sociology, economy and history of the lands they come from and carried them to the present day. As fashion is affected by many elements, it is directly affected by cultural and social changes. Fashion is a part of life; culture is accepted as one of the many elements that shape fashion. The concept of fashion trend has emerged from predicting the direction of change in consumer choices. While fashion expresses a creative change process, it wants to understand the changes in culture and experience the aspects that are kept alive as a value. In this way, cultural codes in fashion inspire the sector and the designer. It can be said that fashion mediates social and cultural interactions. For this reason, the research was found important in terms of revealing the designs and designers made with fashion studies and cultural factors. In addition, it has been found important in terms of documenting and documenting the designs put forward by the designers in the scientific literature. In the research, the concepts of fashion and culture were discussed and their relations and effects were tried to be explained conceptually. The aim of the study is to reveal that culture has an important place in fashion and to present an overview of the cultural-themed works of Turkish designers in fashion collections. The study is a qualitative research and case study design was used. The research sample includes fashion designers Ahmet Özceyhan, Atıl Kutoğlu, Dilek Hanif, Fırat Neziroğlu, Neslişah Yılmaz, Nur Çağlayan, Rıfat Özbek, Selçuk Gürışık and Zeynep Tosun. It was aimed to create a general opinion about the designs of fashion designers in traditional lines and their works emphasising traditional techniques. As a result of the research, it can be said that the cultural accumulation of Anatolia is seen in the designs of the designers in the sample in terms of weaving, ornamentation and form. In addition, it has been observed that the designers have important contributions to the promotion of cultural values in fashion while gaining a place in the market by reflecting their cultural factors and accumulations to the designs they produce.

Şerife Yıldız¹,
Orcid: 0000-0002-7234-983X

Ümmü Gülsüm Mermerci²
Orcid: 0000-0002-8339-3625

¹Assoc.Prof.Dr., Selçuk University
Faculty of Architecture and
Design, Fashion Design
Department, Konya, Türkiye

²MSc. Student, Selçuk University,
Institute of Social Sciences,
Fashion Design, Konya, Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Şerife YILDIZ
gulcu@hotmail.com

Anahtar Kelimeler:

Kültür, Moda, Moda
Tasarımcıları, Tasarım

Keywords:

Culture, Fashion, Fashion
Designers, Design

Kaynak gösterimi: Yıldız Ş., Mermerci Ü.G., (2024). Kültür Etkisinden Yansıyan Modaya Bir Bakış. *Turkish Journal of Fashion Design and Management (TJFDM)*, 2024, 6(2):141-166, doi: 10.54976/tjfdm.1386806

How to cite: Yıldız Ş., Mermerci Ü.G., (2024). A Look at Fashion Reflected from The Cultural Influence. *Turkish Journal of Fashion Design and Management (TJFDM)*, 2024, 6(2):141-166, doi: 10.54976/tjfdm.1386806

Giriş

İnsanın var olduğundan beri giyinmeye duyulan gereksinim, doğanın şartlarına karşı kendini savunmasından başlayarak günümüze kadar şekillenmiş, temel ihtiyaçların yanında insanın güzel görünme isteğine cevap verir hale gelmiştir. İnsanın daha iyi ve güzeli kendinde gösterme fikriyle, örtünmek değil de giyinmek amacıyla yaptığı bu davranış modayı oluşturmuştur.

Moda kavramı çoğu zaman giysi nesnesiyle bağdaştırılsa da yaşamın tüm alanlarında görülür. Yaşam içerisinde modanın tesiri hayattaki gereksinimlerimizden, bizim için özel olan her şeye kadar tercihlerimizden oluşmuştur (Akıncı, 2014). Modayı sadece endüstri ürünü olarak da görmek sınırlandırılmış bir düşünce olmuştur. Çünkü insan yaşamına tanıklık eden belge ve kalıntılara ulaşıldıkça modanın insan medeniyetlerinde ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu görülmektedir. İnsanın varlığını gösterdiği her yüzyıl kendine özgü moda anlayışını yaşamıştır. Her zaman dilimindeki giyinme alışkanlığı o dönemin moda eğilimi olmuştur. Moda, her bireyi peşinden sürükleyerek az ya da çok etkileyen belirli zaman diliminde popüler olan giyim tarzıdır denilebilir. Moda, değişim ve yenilik arayışı hali ile kim olduğumuz ya da kim olmak istediğimizi görsel unsurlarla anlatma biçimidir. Ayrıca her alanda belirli zaman etkili olan geçici beğeni olarak ifade edilebilmektedir. Moda, hayatın bir parçası; kültür ise modaya yön veren birçok unsurdan biri olarak kabul edilmiştir. Moda, yaratıcı bir değişim sürecini ifade ederken kültürdeki değişiklikleri anlamak, değer olarak yaşatılan yönlerini tecrübe etmek ister.

Toplumları farklılaştıran çeşitli özellikler vardır, bunların en önemli unsuru geleneklerdir. Gelenekler kuşaktan kuşağa yeni nesillere aktarılan kültürel öğeler olarak bilinmektedir. Kültürel miras toplumların geçmişi ile geleceği arasında bağlantı kuran önemli öğelerden birisidir. Coğrafyadan ve toplumların geleneklerindeki farklılıklardan ötürü; giysilerde, kumaşlarda, desenlerde, süslemelerde ve kalıp özelliklerinde kültürel farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kültürel olgular yaşamın tüm koşullarında görülür, örneğin müzik, sanat, mimari gibi alanlar bize o toplumun göstergeleri hakkında fikir verir. Bahsedilen tüm oluşumlar o toplumun kültürel birikimden kaynaklıdır. Bu haliyle modadaki kültürel kodlar sektöre ve tasarımcıya ilham olmaktadır.

Moda sosyal ve kültürel etkileşimlere aracılık etmektedir. Modanın merkezinde değişim, yenilik vardır. Kültüre farklı açılardan bakılmaktadır. Toplumların oluşturduğu uygarlıklar da kültürel birikim olarak kabul edilmekle birlikte evrensellik söz konusudur. Moda da evrensel kültürün bir birikimi olarak ortaya çıkmıştır. Kültür aynı zamanda bir toplumun aynısıdır ve bireyin topluma uyumunu ve tercihlerinin belirginleşmesini sağlamıştır. Bu bağlamda kültür açısından moda, ele alındığında her toplumun kendine has giyinme şekilleri vardır ve bu geleneksel giysi olarak tarif edilmektedir. Anadolu'nun köklü tarihine dayanan giysileri çeşitli tasarım ve malzemelerle görmek mümkündür. Giysi; insanlar arasında iletişimin bir şekli olarak görülmekle birlikte geleneksel teknik, malzeme ve motifler ile günümüz modasının da ilham kaynağı olduğu görülmektedir.

Moda ve gelenek birbirinden farklı anlamlar taşıyan kavramlar gibi görünse de her zaman birbirini beslemiştir. Modayı üründe özgünlük; tasarımda temel parça olarak düşünürsek, kendi özlerinden kopan, kendine özgü anlayışı olmayan moda yok olmakla karşı karşıya kalmıştır (Koca, 2018). Kültürün anlamına bakıldığında bilgi, inanç, birikim ile tüm maddi ve manevi oluşumlardır. Toplum ve yaşamın oluşmasında; konuşulan dil, mitler, yazılı kaynaklar, yasalar, kurallar, ahlak, kuramlar, bilim, felsefe ve sanat uygulamaları gibi maddi ve tinsel ürünler bütünlüğüne kültür denir. Kültür, toplumun tüm bireylerinin birlikte meydana getirdikleri ve ikrar ettikleri değerlerdir. O halde kültür, bir toplumun yaşama biçimidir (Turan,1994).

Bireylere yol gösteren doğru ile yanlış ayıran kuralları barındıran kültür, tüketici davranışlarını doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilemesiyle önemli bir uyarıcı olarak kabul edilmiştir. Moda

ürünlerinin benimsenen kültürlerle ilişkilendirilmesi, insanların ürüne karşı sempati duymasını ve kolaylıkla benimsemesini sağlamıştır. Modayı belirleyen faktörler tüketicinin konfor, kalite ve doğallık gibi günlük beklentilerini temele alan ama yenilik anlayışını da karşılayacak biçimde değişim göstermiştir. Kültür bireylerin tercihlerinin şekillenmesini sağlayarak topluma uyumunu kolaylaştırmıştır. Yaşama tarzımız geleneksel kültürle birleşen kıyafetlerimizi de ortaya koyar. Geleneksel kıyafetler ise moda tasarımları için ilham kaynağı olduğu görülür. Ayrıca moda ürünlerinin kabullenmesini kolaylaştıran etmen kültürle güçlü bağ kurulmasıdır denilebilir. Çalışmanın amacı; moda içinde kültürün önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koyarak, Türk tasarımcıların moda koleksiyonlarındaki kültürel temalı çalışmalarına genel bir bakış açısı ortaya koymaktır. Moda tasarımcılarının, geleneksel çizgideki tasarımları ile geleneksel teknikleri vurgulayan çalışmaları hakkında genel bir kanı oluşturmak istenmiştir. Çalışma nitel bir araştırma olup durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel durum çalışmaları seçilen hususların derinliğine araştırılmasıdır. Bir duruma ait etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) erktekel bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Durum çalışması desenleri içinden “bütüncül çoklu durum deseni” araştırma konusunun içeriği kapsamında seçilmiştir. Bu desende, tek bir analiz birimi çerçevesinde odaklanan araştırmalar bu kapsama girer (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırmanın evrenini Türk moda tasarımcıları oluşturmaktadır. Evren içinden amaçlı örneklem yöntemlerinden benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi benimsenerek kültürel kodlarla tasarımlar yaparak geleneksel desen, teknik ve özelliklere çokça yer veren ve koleksiyon hazırlayan Türk moda tasarımcıları örnekleme dahil edilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemine yargısal örnekleme de denilmektedir. Bu tür örneklemede araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır. (Balcı, 2018). Örnekleme dahil edilen moda tasarımcıları bulgular bölümünde alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Buna göre; Ahmet Özceyhan, Atıl Kutoğlu, Dilek Hanif, Fırat Neziroğlu, Rifat Özbek, Neslişah Yılmaz, Nur Çağlayan, Selçuk Gürışık ve Zeynep Tosun örneklem kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda Ahmet Özceyhan'a ait 5 tasarım, Atıl Kutoğlu'na ait 7 tasarım, Dilek Hanif'e ait 6 tasarım, Fırat Neziroğlu'na ait 8 tasarım, Neslişah Yılmaz ve Nur Çağlayan'a ait 8 tasarım, Rifat Özbek'e ait 6 tasarım, Selçuk Gürışık'a ait 5 tasarım ve Zeynep Tosun'a ait 9 tasarım araştırma kapsamına alınmıştır. Bu moda tasarımcılarının kültürel özellikleri içeren koleksiyonlarına dair yukarıda sayıları belirtilen görsellere yer verilmiştir. Araştırmanın veri toplama yönteminde doküman incelemesi kullanılmıştır. Veri analizinde ise içerik analizi yönteminden istikra inceleme metodu ile çalışılmıştır. İstikra incelemenin amacı datanın içindeki konunun merkezde olduğu bir inceleme metotlarından birisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışmanın kavramsal çerçevesi ve verileri toplamak için makale, dergi, gazete, internet veri tabanı gibi görsel ve yazılı kaynaklar kullanılmıştır.

Moda ve Kültür İlişkisi

Toplumlar, başka toplumlara bilgilerini, düşüncelerini, birikimlerinin maddi ve manevi mitler aracılığıyla doğrudan ya da simgelerle aktarmıştır. Toplumların birbiriyle olan etkileşimleri sonucu aktarım ve paylaşımlar gerçekleşmiştir. Kıyafetler toplumları tanımlayan ve o toplumun özellikleri hakkında fikir veren bir araçtır (Kutlu, 2018). Kıyafetler, maddi kültürün en belirgin ve güçlü yapısal değerlerinden ve geleceğe taşınan en önemli maddi kültür varlıklarındandır. Çünkü içinde estetik, sevinç, üzüntü, inanç ve konumu bildiren sözsüz öğeler barındırır. Sözsüz öğeler toplumun geleneklerinden çeşitli materyaller içerir. Bu materyallerden birisi de sosyolojik faktörlerdir.

Modayı etkileyen sosyolojik faktörler; kültür, sosyal sınıf, referans grubu, aile, roller ve statüler olarak alt başlıklara ayrılmıştır. Modayı etkileyen kültürü anlamak, etkilerin boyutunu ve

anlamını kavramamıza yardımcıdır. Kültür, bir toplumun üyelerinin ayrıca karakteristikleri olan bütünleşik öğrenilmiş davranış tarzlar sistemidir (Müderrişoğlu, 2009). Moda ve kültür yakınlığı incelendiğinde farklı kültürlerin başka modalar ortaya çıkardığı görülmüştür. Toplumların yaşam tarzlarının, anane ve davranışların, politik ve hukuki yapıların kıyafete yansıdığı, dolaylı olarak da modayı etkilediği gözlenmiştir (Kartal, 2014).

İnsanın yaşamı boyunca vermek istediği mesajı etkili biçimde iletme aracı olarak görülen görsel dil giyim modasında çok daha etkili şekilde kullanılabilmiştir. Giyim endüstrisinin büyüüp gelişmesi moda sektörünün gelişmesi ile doğru orantılı olmuştur. Modanın gelişmesi ve toplumu etkilemesinde basın, yayın ve bilişim sektörünün önemi çok fazladır. İnsanoğlunun farklı görünme ve dikkat çekme isteği moda sektöründeki tasarımcılar tarafından değerlendirilerek bu olgunun sürdürülmesini sağlamıştır (Begiç, 2016). İnsanların ne yiyip ne giyeceğinden nerde yaşayacağından nereye seyahat edeceğine kadar birçok davranışını belirlemiştir.

“Moda sadece giysilerde var olan bir şey değil; moda soluduğumuz havadaki bir şey. Bir rüzgardır moda; geldiğini hissedersiniz, kokusunu duyarsınız... Havada, sokakta; moda fikirlerle, yaşam tarzımızla, olan bitenle ilgilidir.” (Coco Chanel).

İnsani değerler bütünlüğümüzü ve değerlerimizi kazandığımız kültürümüz kimliğimizin bir parçasıdır. Atalarımızın giyimine bakıldığında her tür duygunun izlerini taşıdığı görülmüştür; özellikle Anadolu kadını, sevinçlerini, hüznlerini, acılarını oyalara, dokumalara, giysilere, nakışlara işleyerek anlatmıştır. Giysi dili kendi kendine gelişen bir organizma değil, toplulukların ortak düşünme biçiminin ortaya çıkardığı kültürel birikimlerinin bir ürünü görülmüştür. Her nedenle olursa olsun, kültürel yapıların herhangi birindeki değişim, kültürün bütünü ve dolaylı olarak diğer kurumları az veya çok etkileyeceğinden, kültür kuramının aynı zamanda bir sosyal değişme kuramı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (İşbilen, 2015).

Kültürel unsurlardan biri olan moda, toplum inşasının zihninde şekil alır, zenginleşir, yaygınlaşır, halkın kullanımı ile kendini gösterir. Ayrıca toplum içindeki sınıfsal ayrışmanın oluşmasında ön ayak olan kimlik yaratımının sonucudur (Yağlı, 2013). Moda tasarımcısının giysi kültürü hakkında fikir sahibi olması gerektiği beklenir. Giysi kültürü hakkındaki bilgiler; antropolojik, halk bilimi ve etnografik gibi bilim dalları tarafından yapılmış çalışmalar sayesinde görebiliriz. Giysi kültürünün içinde; geleneklerin giysiye yansıma yerleri ve giysi alanındaki formlar, süslemeler, inançlar, motifler, kimlik, hiyerarşi, kültürel datalar gibi konulardır (Şahin, 2016). Her toplumun tarihi sürecinde kültürel özellikleri ve beğenilerini aktaran el sanatları, tekstil tarihinde olduğu gibi moda da yerini almıştır. Gelenek olarak nesilden nesile aktarılan zanaat bilgisinin, genç nesil için de ilgi uyandırması, geleneksel bir malzemeyi veya tekniği alışılmışın dışında kullanmasının sağlanması geçmişten gelen birçok teknik ve uygulamanın unutulup yok olmasını engelleyecektir (Kozbekçi, 2018). Moda, birçok özgün fikirlerle desteklenerek gelişmiş evrensel etkinlikler bütünü haline gelmiştir. Zamanın sanatsal görüşlerinden beslenmiş, giysinin insan üzerinde sergilenmesi kavramı ortaya çıkmıştır. Moda tasarımcıları, dönemin sanat akımlarından etkilenmiş veya dönemin farklı alanlardaki sanatçılar ile insan bedenini sanat sergileme alanı olarak kullanmışlardır. Giysinin insan bedeninde yer bulması ve taşınabilir olması ile birçok alana ait yeniliklerin sosyal yaşam içine alınmasıyla giyilebilir hale getirilmektedir. Giyilebilirlik kavramı da bu kapsamda kullanılmaya başlanmıştır (Pamuk, 2020). 20. yüzyıl yeni sanat hareketleri tekstil sanatını da etkileyerek sanatçı ve tasarımcıların farklı arayışlar içerisine girdiği bir dönem olmuştur. Geleneksel kültürel değerler kullanılarak yorumlanan tasarımlar, tekstil sanatçıları tarafından evrensel bir biçimde sunulmaya başlanmıştır. Sanatçılar sanatlarını gerçekleştirirken ifade biçimlerinde tekstili kullanarak “giyilebilir sanat” kavramının oluşmasına katkı sağlamışlardır (Öngen, 2016).

Geleneksel kıyafetler önemli tasarım kaynaklarından biridir. Milletlerin halk bilimi zenginlikleri de tasarımların önemli bir çıkış noktası olmuştur. Yıllar boyu moda tasarımcıları geleneksel

kaynaklardan en etkili biçimde yararlanmışlardır. 1920'lerde Parisli moda tasarımcıları, Mısır'daki tarihi eserlerden esinlenmiş ve modernize edilmiş giysi tasarımları yapmışlardır. 1950'li ve 1960'lı yıllarda, yine Parisli moda tasarımcıları Anadolu'da bulunan geleneksel kıyafetlerden şalvar ve kaftanı fantezi kıyafetler olarak modernize etmişlerdir. Bugün Türk moda tasarımcıları da geleneksel kıyafetlerimizden yararlanarak tasarladıkları modernizelerle kıyafetlerle uluslararası çapta tanınmışlardır (Komşuoğlu vd.,1986). Günümüzde geleneksel kültürden faydalanarak, geleneksel kıyafetlerde yer alan form, desen ve süsleme öğelerini tanıtmaya, bu değerleri koruma ve geleceğe taşımak amacıyla Türk moda tasarımcıları tarafından çeşitli koleksiyonlar hazırlanmıştır. Çalışmada geleneksel kimliğimizden etkilenecek tasarımlar ve koleksiyonlar hazırlayan moda tasarımcıları incelenmiş ve aşağıda alfabetik sırayla verilmiştir.

Bulgular

Geleneksel kıyafet tasarımları, toplumların kendilerine has sanat, tasarım ve uygulama anlayışlarının en iyi anlam bulduğu alanlardan birisidir. Tarihsel süreçten gelen birikimler ile geleneksel tasarımlardaki sanatsal ifadeleri görmek mümkündür. Bu bölümde çalışmaya dahil edilen moda tasarımcılarının giysi tasarımlarında geleneksel çizgiyi ortaya koyulmuş ve bu maksatla incelenmiştir. Örnekleme dahil edilen tasarımcılar alfabetik sıraya göre verilmiştir. Buna göre; Ahmet Özceyhan, Atıl Kutoğlu, Dilek Hanif, Fırat Neziroğlu, Rifat Özbek, Neslişah Yılmaz, Nur Çağlayan, Selçuk Gürışık ve Zeynep Tosun başlıklar halinde incelenmiştir. Bu moda tasarımcılarının kültürel özellikleri içeren koleksiyonlarına dair görsellere yer verilerek incelemeler yapılmıştır.

Ahmet Özceyhan

Resim 1. Ahmet Özceyhan, Kreatör (URL-24)

Figure 1. Ahmet Özceyhan, Creator

Kreatör Ahmet Özceyhan Paris'te eğitim görmüştür. Ünlü modacıların eğitim gördüğü moda akademisinde moda tasarım ve teknikleri konusunda eğitim aldıktan sonra ilk modaevini Ankara'da açmıştır. Ülkemizi otantik ve modern koleksiyonlarla uluslararası şehirlerde tanıtmıştır (URL- 25). Türk kültürü ve tanıtımı için 1980'li yıllarda çalışmalar yapmıştır. 1995 yılında "Çin Seddi"nde dünyada ilk kez defile yapan modacı" unvanını almıştır. 1990 yılında "Çanakkale" isimli moda koleksiyonu hazırlamıştır. İstanbul Beylerbeyi Sarayı'nda yapmış olduğu tanıtım sonra dünyanın çeşitli yerlerinde bahsi geçen koleksiyonun gösterimi yapılmıştır. Türk kültürünün ve tarihimizin tanıtımı için çeşitli vakıf ve bakanlıkların resmi projelerinin iş birliği ile koleksiyonları 24 ülkede sergilenmiştir. Ayrıca Anatolia 1, Anatolia 2, Osmanlı, Hitit Uyanışı, Mardin-Mardin ve Makedonya Rüzgârı adlarında gibi birçok koleksiyonlar hazırlamıştır. Bu koleksiyonları birçok ülkede sergileyerek Türk kültürünü tanıtmıştır. Koleksiyonlarının sergilendiği Bazı ülkeler şunlardır; Polonya, Malezya, Endonezya, Japonya, Azerbaycan, Bangkok, Almanya, Yunanistan, Çin ve İtalya'dır.

Türkiye'nin aydınlık ve kültürel yüzünü anlatan "Hitit Uyanışı" adlı koleksiyonu 2012'de Başbakanlık ve Çorum Valiliği isteği üzerine Roma'da moda severlerle buluşturmuştur. Kültürel farkındalık yaratan çalışmalarından diğeri; unutulmaya yüz tutmuş "Kargı Bezi"ni yeniden günümüze kazandırmasıydı. Hitit Uyanışı adlı koleksiyonda tamamı el dokuması kargı bezinden birçok giysi ve özel bir gelinlik sunulmuştur.

Dokuma sanatının, Türk kültüründeki önemi ve kullanım alanlarının çeşitli olması hasebiyle bu sanatın içinde gördüklerimizden ibaret olmadığı aşıkardır. Dokuma sanatının içinde toplumun kültürel birikimi, örf adetleri, duyguları, inançları ve yaşam tarzlarını görürüz.

Modacı, kadın beden standartları üzerine de çalışmış ve 5 kadın beden standardını tanımlamıştır. Böylece hazır giyim endüstrisinde yapılan kumaş israfını da ortaya koymuştur. 2016 yılında Ankara-Nallıhan Belediyesi ile iş birliği kapsamında değeri artık çok bilinmeyen “İğne oyaları” üzerine özel bir koleksiyon hazırlamıştır. “Nallıhan İpeğin Büyüsü” adlı koleksiyonu Ankara Büyükşehir Belediyesi iş birliği çerçevesinde kamuoyuna defile ile tanıtılmıştır (URL-24). Ülkemizin iki önemli el sanatının birleşimi olan “iğne oyalı bez dokumacılığı” Ankara’nın Nallıhan ilçesinde yoğun bir şekilde ortaya koyulmakta olup, hem geleneksel özellikleri hem de modernizeyi bir arada yaşatmaktadır (Başaran ve Kılıç, 2014). İğne oyası coğrafi işaretle tescillenmiş olup, bir toplumun kültürünü ortaya koyan miras olarak etiketlenmiştir. (Karabaşa ve Kara, 2022).

Resim 2. Ahmet Özceyhan “Geleneksel Yaklaşımlar Karanfil kokan Kaftan” (URL-26)
Figure 2. Ahmet Özceyhan “Traditional Approaches Kaftan that smells like cloves”

Geleneksel Yaklaşımlar: Dünün ve bugünün sentezlendiği geçmişe yapılan bir atıf ve geleceğe bakan modern bir bakış olarak kabul edilmiş, Kapadokya’daki bir peribacasının duruşundan esinlenen elbisedir. Geleneksel yaklaşımlar, Orta Asya ve Anadolu topraklarındaki kültürü başka bir şekilde yaşatan tasarımlardan oluşmuştur. Bu haute couture tasarımlar bir kot üzerine veya kumaş bir pantolon üzerine günün her saatinde kolaylıkla kombinlenerek giyilebilmiştir (URL-26).

Resim 3. Ahmet Özceyhan “40. Yıl Seçkisi” 2013 (URL-27)
Figure 3. Ahmet Özceyhan “40th Year Selection” 2013

Türkiye'nin tanıtımına büyük katkılar sağlayan ünlü Kreatör Ahmet Özceyhan, 2013 yılında saygın moda merkezlerinde defileler yapmıştır. Modacı 2013 yılında mesleğinde 40. yılını Ankara'da kutlamıştır. Özceyhan, tasarımlarında Türk kültürü içinde yer alan motifleri modernize edip kullanarak onları zenginleştirdiğini ifade etmiştir (URL-27). Anadolu'daki medeniyetlerin birikimi ile Türk kültürünün zenginliği, farklı anlamlar yükleyerek oluşturulan formlar, desenler; kimi zaman bir halıda, kimi zaman kıyafetlerde, kimi zaman çanak çömleklerde hayat bulduğu görülür (Sert ve Susuz, 2018). Özceyhan'ın, Resim 3.'de görülen tasarımlarında geleneksel motifleri vurgulayıcı bir biçimde kullandığı görülmektedir.

Atıl Kutoğlu

Resim 4. Moda Tasarımcısı Atıl Kutoğlu (URL-16)

Figure 4. Fashion Designer Atıl Kutoğlu

1968 yılında doğan Atıl Kutoğlu, Alman Lisesi'nde okuduğu sırada Vakko ve Beymen'de staj yaparak genç yaşta modanın mutfağına girmiştir. Viyana Ekonomi Üniversitesi'nde İşletme eğitimini tamamladıktan sonra moda tasarımı alanındaki kariyerine Viyana'da başlamıştır. Türk ve Osmanlı sanatından izler taşıyan koleksiyonlarıyla Viyana, Münih, Düsseldorf, Milano ve New York'ta düzenlenen moda haftalarına katılmıştır. 2013 yılında Avusturya'nın Onur Nişanına layık görülmüştür (Url-17).

Moda tasarımcısı, yurt dışında kariyerine devam etmiş olup, etnik kimlikler üzerinden tasarımlarını zenginleştirdiği görülmüştür. Tasarımsal bakış açısının gelişmesinde içinde yaşadığı kültürün etkisi ile yalın çizgilerle tasarımlarını gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca Türk kültürüne ait izler taşıyan sembollerde kullandığı görülür. Anadolu'nun parçası olan bu semboller, tasarımcı tarafından renk, biçim ve dokularda baskın bir şekilde göze çarpmaktadır. Çalışmalarını Avusturya'da sürdüren tasarımcı, kültürel kodları modern bir anlayışla doğrudan tasarımlarında uygulamaktadır (Şari, 2017). Sanat gelenekleri ve bu geleneklerden doğan estetik kriterler, toplumların tarihindeki kültürel değerleri bir araya getiren motif, kompozisyon ve estetik kriterler toplumun inançları ile şekil almakta ve zamanla değişikliğe uğrayarak devam etmektedir (Karamağaralı, 1997).

Resim 5. Atıl Kutoğlu, "İlkbahar/Yaz koleksiyonu 2011" (URL-18)

Figure 5. Atıl Kutoğlu, "Spring/Summer Collection 2011"

Resim 5.'de Atıl Kutoğlu imzalı tasarımda ceketin yüzey tasarımında çini desenlerinin öne çıktığı görülmüştür. Çini sanatı, Türk mimarisinin önemli süsleme unsurlarından birisidir. Çini sanatı yüzyıllar boyunca çeşitli Türk sanatlarında kendine yer bulmuş ve saray nakkaş hanesine mensup sanatkarlarca Osmanlı İmparatorluğu döneminde zirveye ulaştırılmıştır (Ertürk, 2014). Desenlerin birbirine olan geçiş ve uyumu Türk sanat üslubunun yansıtılması açısından örnek teşkil etmiştir. Sanatçının toplumun benimsediği ve önemli kimlik işareti olarak kabul edilen motifleri tasarımlarında kullanması kültürel değer aktarımına önemli katkı sağladığı görülmüştür.

Türk sanatında sıklıkla kullanılan geometrik desenler, hemen hemen her dönemde kendine yer bulmuştur. Geometrik desenlerin İslâm felsefesinin etkisiyle gelişme gösterdiği düşünülür. Çünkü İslâm'daki tasvir yasağının da etkisiyle geometrik şekiller çokça kullanılmış ve gelişme gösterilmiştir (Mülayim, 1982). Türk kültüründe halılar üzerinde de çokça geometrik motifler görülmektedir. Türklerde üstünde oturan bir eşya olarak kullanılan halı, kültürümüzün bir parçası olmuş ve sanat eseri kalitesine yükseltilmiştir (Aslanapa, 1997). Resim 6a., 6b., 6c.'de

görülen tasarımlarda kumaş dokumasında geometrik bezeme ile kompozisyonlar oluşturulduğu kullanılan renklerle hareket kazandırıldığı görülmektedir.

Resim 6a., 6b., 6c. Atıl Kutoğlu "İlkbahar /Yaz Koleksiyonu 2013" (URL-19)

Figure 6a., 6b., 6c. Atıl Kutoğlu, "Spring/Summer Collection 2013"

Geleneksel kültür öğelerinden birisi olan dokumacılık sanatı, kültürel miras olarak günümüze kadar ulaşabilmiştir. Osmanlı İmparatorluğunda padişahlar kumaş sanatı ve dokumacılığına oldukça önem vermişlerdir. 16. Yüzyıl, en zengin çağı olarak özellikle bu konuda dikkat çekmektedir. Kumaş sanatı ve dokumacılık hakkında 16. yüzyılda Bursa İhtisap Kanunu'nu çıkartılarak gerekli hükümlere bağlandığı görülür. Kumaş sanatının Türk kültür tarihi açısından da önemi büyüktür. Bu kumaşların dokumalarında kullanılan motifler günümüze kadar ulaşmış olup, halen çeşitli alanlarda motifler ve renkler kullanılmaktadır (Yıldız ve Canbaz, 2021). Resim 7. ve Resim 8.'de görülen tasarımların kumaşlarında bitkisel stilize motiflerin kullanıldığı görülmektedir.

Resim 7. Atıl Kutoğlu "Sonbahar-Kış Koleksiyonu 2014-2015" (URL-20)

Figure 7. Atıl Kutoğlu, "Autumn/Winter Collection 2014-2015"

Resim 8. Atıl Kutoğlu "Sonbahar -Kış Koleksiyonu 2016" (URL-21)

Figure 8. Atıl Kutoğlu, "Autumn/Winter Collection 2016"

Resim 9. Atıl Kutoğlu "Sonbahar -Kış Koleksiyonu 2016" (URL-21)

Figure 9. Atıl Kutoğlu, "Autumn/Winter Collection 2016"

Tasarımcı, Türk kültürünü içeren detaylarla gerçekleştirdiği giysi tasarımlarında, toplumunun hafızasında yer alan ihtişamlı tarihi geçmişinin tanıklığı görülebilir. Ayrıca tasarımcıyı izleyen farklı kültür temsilcilerinin de hafızalarında kalıcı izler bırakmıştır. Tasarımlarındaki formlar, çoğu zaman etnik kimlikleri ifade etmiş ve unutulabilecek izler olmamıştır. Tasarımcının koleksiyonlarında kullandığı “kendine özgünlük” hali alışılmamış yorumlarda yeniden hayat bulmuştur (Sari, 2017).

Dilek Hanif

Dilek Hanif, Türk moda tarihinin öncülerinden olmuştur. Ünlü modacı 1962’de İstanbul’da doğmuştur. Modaya olan ilgisi daha çocuk yaşta ailesinin tekstil işletmesine yardım ederek başlamıştır. Dilek Hanif ilk moda markası Line’ı 1990 yılında kurmuştur. 2002 yılında gerçekleştirdiği ilk Haute Couture defilesini tarihi Aya İrini Kilisesi’nde yapmış ve böylece Uluslararası moda dünyasına adımını atmıştır. Geleneksel iğne oyası figürleri ile hazırlanmış olduğu koleksiyonu 2003 yılında tasarımcıya yılın en başarılı “Kadın Moda Tasarımcısı” Ödülü’nü aldırılmıştır. Toplumsal duyarlılık projeleriyle de dikkat çeken Dilek Hanif, projeleri destekleyerek yaşamda fark yaratılmasını, kültür varlıklarını ve tarihin korunmasını vurgulamıştır. Günümüzde Haute Couture tasarımları ve Couture kültürünün kendine has özelliklerini taşıyan koleksiyonlarına ait giysileri, dünyaca ünlü isimler ve stil ikonları tarafından tercih edilen Dilek Hanif markası, tüm dünyaya yayılma ve moda devleri arasında yer alma başarısı ile Türkiye’yi ve adını uluslararası alanda gururla temsil etmiştir (Url-22).

Resim 10. Dilek Hanif, “Kapsül Koleksiyon 2020” (URL-23)
Figure 10. Dilek Hanif, “Capsule Collection 2020”

Tarihsel miraslarımızdan biri olan dokuma sanatımız dünya kumaşları içinde; malzeme, teknik, desen, tasarım ve yaratıcılık zenginliği ile çok önemli bir yere sahiptir. Türk kültür ve estetik anlayışının tüm inceliklerini yansıtmaktadır (Arık, 2009). Hanif, koleksiyonunda Anadolu’nun el dokumalarını kullanmıştır. Yerel dokumaların tanıtılmasını hedefleyen Dilek Hanif, 2020 yılında “kapsül” koleksiyonunu hazırlamış ve sunmuştur. Bu koleksiyonda Anadolu’nun dört bir yanından yerel dokumaları kullandığı görülmüştür. Örneğin; Bayburt’un ehamı, Seferihisar ve Ödemiş’in keçesi, Hatay’ın tezgâhta dokunan ham ipekleri, Burdur’un tülbenti ve Gaziantep’in kutnu kumaşı gibi yerel dokumalarla yaptığı tasarımlara krep, ipek, koton gibi kumaşlarla kombinleyerek giysi tasarımları yapmış ve bu koleksiyonunu özel bir davetli gruba tanıtmıştır.

Resim 11a., 11b. Dilek Hanif, “Kapsül Koleksiyon 2020” (URL-23)
Figure 11a., 11. Dilek Hanif, “Capsule Collection 2020”

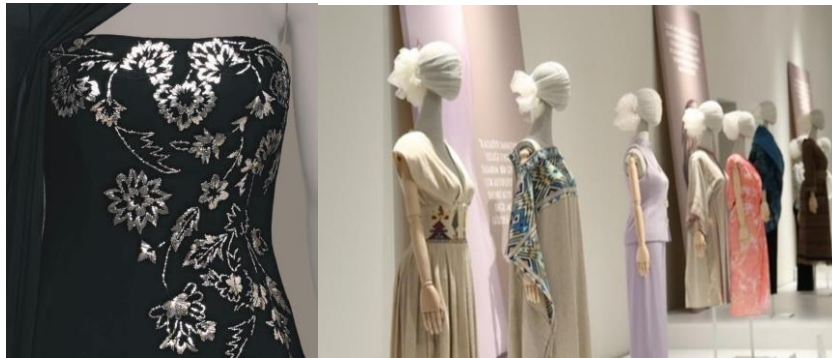
Türkiye'nin bir çok iline has olarak anılan kumaş çeşitlerini kullanan tasarımcı zamansız tasarımlar olarak görülen koleksiyon günün her saatinde uygun 20 parçadan oluşmuştur. Sadeliği zarafetle buluşturan, gündüz şıklığını geceye de taşımıştır. Tasarımlar rahat kesimleri ve renkleri ile dikkat çekmiştir. Yerel dokumaların özüne bağlı kalarak ağırlıklı olarak ekru ve toprak tonlarının kullanıldığı koleksiyonda, tercihe bağlı olarak kumaşlar yine doğal bir malzeme olan kök boya ile renklendirilmiştir. Doğaya saygılı, çevreyi kirletmeyen, makine kullanılmadan el tezgahlarında üretilen değerli dokumalar sipariş üzerine üretilerek kişiye özel bir şıklık ve sürdürülebilir bir moda anlayışı taşımıştır.

Ayrıca Dilek Hanif'in hayata geçirdiği 'Halkın Sanatı' sergisi 13 Kasım-6 Aralık 2023 tarihleri arasında sergilenmiştir. Anadolu'nun dört bir yanından onlarca ustanın elinden çıkan eşsiz dokuma ve işlemlerin Dilek Hanif imzasıyla modern tasarımlara dönüştüğü 32 kıyafet sergilenmiştir. Dilek Hanif birçoğu unutulmaya yüz tutmuş ve sandık altlarında kalan el emeği göz nuru tüm el sanatlarının izini sürmüştür. Aylarca süren titiz çalışmalarla tv programı için hazırlanan el sanatlarının her biri yepyeni tasarımlarla günümüze kazandırılmıştır.

Resim 12. Dilek Hanif, "Halkın Sanatı Sergisi, 2023" (URL-32)
Figure 12. Dilek Hanif, "People's Art Exhibition, 2023"

Resim 12.'de görülen keçe kullanılarak modernize edilmiş bir tasarım görülmektedir. Bu kıyafet için Dilek Hanif şöyle söylemiştir; "Keçe sadece geleneksel kullanımla sınırlı bir malzeme değil. Keçe ile çalışırken, doğayla uyumlu, sürdürülebilir ve estetik açıdan doyurucu tasarımlar ortaya koymak heyecan vericiydi" (Hanif, 2023). Ayrıca halkın sanatı programı için "Halkın sanatı hayatımın en büyük keşif yolculuğuydu" sözüyle Anadolu kültürünün zenginliği ve çeşitliliği hakkında ipuçları vermiştir.

Resim 13a., 13b. Dilek Hanif, "Halkın Sanatı Sergisi" (URL-32)
Figure 13a., 13b. Dilek Hanif, "People's Art Exhibition, 2023"

Resim 13a. ve 13b.'de Dilek Hanif'in halkın sanatı sergisinden giysi tasarımları görülmektedir. Resim 13a.'da görülen elbise tasarımında geleneksel işleme tekniklerinden tel kırma yöntemiyle süsleme yapıldığı görülmektedir. Tasarım için; "Tel kırmayı geleneksel kullanım alanlarının ötesinde tasarımlarımda yeniden yorumladım. Bu tekniği keşfetmek, benim için geleneksel el

sanatlarını modern dünyaya taşımanın bir yolu haline geldi” (Hanif, 2023). şeklindeki söylemiyle tasarım hakkında fikir vermiştir.

Dilek Hanif, Türk dokumalarıyla ilgili şunları söylemiştir; “Türkiye dokumaları inanılmaz bir potansiyel barındırıyor. Kimi zaman genç tasarımcıların yeterince bu alana eğilmediğinden ya da kendi coğrafyamızda üretim yapan isimlerin bu alana yönelmediğinden şikayet etsek de belli başlı organizasyonel yapılanmalarla bu sorunu çözebileceğimize inanıyorum” (Hanif, 2023). Dilek Hanif’inde bahsettiği gibi yöresel dokumalarla gün yüzüne çıkarılan tasarımlarla katma değeri yüksek ürünler ortaya koyulabileceği ve Anadolu kültürünü dünyaya tanıtmada dokumaların büyük rol alacağı söylenebilir.

Fırat Neziroğlu

Resim 14. Fırat Neziroğlu, Tekstil/Dokuma Sanatçısı&Tasarımcı (URL-5)

Figure 14. Fırat Neziroğlu, Textile/Weaving Artist&Designer

Fırat Neziroğlu; dokuma sanatına farklı bir yaklaşımla getirdiği ışık, gölge ve boşluk öğeleriyle modern bir yaklaşım sergilemeye devam etmektedir. Fırat Neziroğlu ismiyle anılan bu teknik dokuma sanatında ilklerden birisidir. Ayrıca Anadolu’nun köklerinde yer alan dokuma sanatı tekniklerini ve yerel lifleri de kullandığı bilinmektedir. Uzun yıllardır Anadolu’yu gezip kaybolan dokuma sanatı ve kumaşlar konusunda araştırmalar yapmaktadır. Eski teknikleri kullanarak ürettiği yeni kumaşlar ile “Anadolu Dokuma Haritası’nı” oluşturmuş, Anadolu Tekstil Ağını kurmuştur. Bu doğrultuda koleksiyonlar hazırlamaya devam etmektedir (URL-33). Neziroğlu; dokuma ve keçe eserleri ile Anadolu Uluslararası platformda başarıyla sergileyen lif sanatçımızdır. 2009 yılında Buenos Aires’te gerçekleştirilen Uluslararası Lif Sanatı Bienalinde yer alan “Hercüment” adlı eserini sanatçı “Batıda aşk hırstır, beraberinde hatayı getirir, Doğuda aşk sabırdır, ince ince işlenir. Bir yanda kan bir yanda kına kırmızısı, ortada bir ip oyunu Ortadoğu, İstanbul Köprüsü, aynı Doğu, aynı Batı, aynı köprü” kelimeleri ile anlatır (Gür, 2012).

Tasarımlarında yaşamda tanık olduğu gerçek hayat hikâyelerine bakış açısını yansıtarak çalıştığı görülmüştür. Renk, doku ve formların yanı sıra çeşitli geleneksel Anadolu dokuma tekniklerini ve yerel lifleri kullanarak, Anadolu bilgeliğine dayanan erkek giyim koleksiyonları tasarlayarak dünyanın birçok ülkesinde satışa sunmuştur. Fırat Neziroğlu, eserlerini “modern sanat” kategorisinde, kendi adına patentli bir teknikle üretmiştir. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası ölçekte birçok ödülü bulunmaktadır (URL-6).

Neziroğlu, YEN koleksiyonuyla New York Moda Haftası’na katılmış ve Anadolu’yu dünyaya tanıtmıştır. Uşak’ta Tekstil Geri Dönüşüm merkezlerinde koleksiyon kumaşları üretilmiştir. Toplanan atık tekstillerin geri dönüşümünden üretilen ipliklerle dokunmuştur. Ayrıca koleksiyonun kesiminden artan kumaşlar toplanıp kâğıda dönüştürülüp ambalaj kâğıdı olarak tüm ambalaj malzemesinde kullanmak üzere İstanbul Kâğıthane’de olan geri dönüşüm merkezinde üretilmiştir (URL-7). YEN koleksiyonun için tasarladığı giysiler aşağıda incelenmiştir. Yapılan tasarımların erkeklere yönelik olduğu ve kültürel öğeleri erkek giyiminde buluşturduğunu görülmektedir.

Resim 15. "YEN" Anadolu Koleksiyonu ve Erkek Kaftan Ceketini (URL-7)
Figure 15. "YEN" Anatolian Collection and Men's Kaftan Jacket

Bu tasarımda Fırat Neziroğlu, Anadolu'nun endemik bitkilerinden ilham aldığı görülmektedir. Endemik; sınırlı yayılışa sahip bitki gruplarını ifade etmektedir. Bu gruplar tür (üreme bakımından diğer türlerden izole olan benzer bireyler topluluğu) ya da tür altı veya tür üstü düzeyde olabilir. Bir bitki, sınırları belli, dar bir alanda yayılış gösterirse o bitkiye endemik bitki denir (Kaya ve Aksakal, 2015). Ege bölgesinde bir kültürel norm olarak kullanılan iğne oyası savaşa giden erkeklere eşleri tarafından hazırlanmaktaydı. Çiçek şeklinde hazırlanan iğne oyları ile eşlerini süslemişlerdir. Anadolu'nun endemik bitkilerinden aslanağzı çiçeğinden esinlenen Fırat Neziroğlu, Aslanağzı çiçeğini stilize ederek kumaşa dokunmuş ve tasarımı bu çiçekle özdeşik hale getirdiği görülmüştür. Tasarımında kültürel öğelerden beslendiği görülmektedir.

Resim 16a., 16b. "YEN" Anadolu Koleksiyonu (URL-7)
Figure 16a., 16b. "YEN" Anatolian Collection

Fırat Neziroğlu; resim 17a. ve 17b.'de Harran yöresine ait geleneksel cübbeden ilham alarak tasarım yapmıştır. Harran bölgesinde dedelerin giydiği cübbeleri modernize ederek tasarımın gerçekleştiği görülmüştür. Sağdaki resimde ise Ege bölgesine ait efelerin giydiği geleneksel bir erkek kıyafeti görülmektedir. Geleneksel cepken kolları da yırtmaçlı olarak yapılmaktaydı. Cepken kollarının bazıları çift yırtmaçlı bazıları ise tek yırtmaçlı olarak görülmektedir. Yırtmaçlı kollar efelerin kol hareketlerini kolaylaştırmak üzere ve onları daha güçlü ve heybetli gösterme amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Bu geleneksel kıyafetten esinlenilerek erkek ceketini tasarımı yapıldığı görülmüştür. Tasarımda koldaki yırtmaçta fermuar kapaması kullanılmıştır. Böylelikle günümüz dünyasında daha işlevsel ve fonksiyonel bir çözüm ile tasarımın gerçekleştiği görülür.

Resim 17a., 17b., 17c. “YEN” Anadolu Koleksiyonu (URL-7)
Figure 17a., 17b., 17c. “YEN” Anatolian Collection

Resim 17b. ve 17c.’deki atkıların el dokuması ile tasarlandığı görülmektedir. Kumaşların fazlalıkları kullanılmış ve yeniden dokunarak atkı yapılmıştır. Dolayısıyla sürdürülebilirliğe bu tasarımlarında dikkat çektiği söylenebilir. Anadolu’da kullanılmış ürünlerin kumaşları atılmaz ve o kumaşlardan kilimler dokunurdu ve evlerde halı yerine kullanımları sağlanırdı. Bu tasarımda Anadolu’daki bu kültüre atıf yapıldığı görülmektedir. Çankırı yöresine ait erkek ceketlerinde düğme yerine bağcıklar görülmektedir. Bu bağcıklar ceketin önünün iliklenmesi ve kapaması için kullanılmaktadır. Bağcıkların Anadolu’daki ismi uçkur olarak bilinmektedir. Uçkur aynı zamanda pantolon ve şalvarların belinde kemer yerine kullanılan bağcığın da adıdır. Koleksiyon parçalarının hepsinde ceket kapamaları için uçkurların kullanıldığı görülmektedir. Bu bağcık tasarımcının tasarımlarında sıkça kullandığı ve kapama yöntemi olarak görülmektedir.

Resim 18a., 18b. “YEN” Anadolu Koleksiyonu (Kuş vd., 2023; URL-7)
Figure 18a., 18b. “YEN” Anatolian Collection

Anadolu’da geleneksel kıyafetlerde kol ile beden birleşim yerlerine üçgen parçalar yerleştirilerek giysiye hareket kolaylığı kazandırılır. Özellikle kare kol formunda olan giysilerde kullanılmakta olup bu üçgen parçaya “kuş” adı verilmektedir. Bu kuş parçası körük görevi görerek kolun rahat hareket etmesini sağlamaktadır. Bu üçgen parçanın koleksiyonun tamamında kullanıldığı görülmektedir. Üst giysi olarak kullanılan cepken ve üçeteklerin kol formları birbirine benzemekle beraber, kare kol formundadır. Kare kol formunun işlevselliğini ve hareket kolaylığını artırmak amacıyla çözümler üretilmiştir. Geleneksel giysilerde kullanılan kumaşların dar dokuma tezgâhlarında dokunması, kıyafetlerin kollarının dar olmasına neden olmuştur. Tarih boyunca doğa şartları içinde bedenleri ile çalışan insanların, dar kollu bir giysiyle hareket etmesinin zorluğu nedeniyle kol formuna kolay hareket etmelerini sağlamak ve aynı zamanda model özelliği kazandırarak giysiye kuş parçaları eklenmiştir (Vural ve diğ., 2006).

Neslişah Yılmaz ve Nur Çağlayan

Resim 19. Barrus Markası Üreticileri “Neslişah Yılmaz ve Nur Çağlayan” (URL-28)
Figure 19. Barrus Brand Producers “Neslişah Yılmaz and Nur Çağlayan”

İsmi, Latince Anadolu, Orta Doğu ve Uzak Doğu’da bolluk, sadakat, bereket ve kısmeti simgeleyen “fil”den alan Barrus, ebru sanatını Garip Ay’ın katkılarıyla modada modern tasarım anlayışı ile birleştirmiştir. Neslişah Yılmaz ve Nur Çağlayan’ın tasarım ve özgünlük vurgulayan Barrus markası, koleksiyonlarında zarif gece elbiselerinden, kesimleri ile vücudu kusursuz gösteren tulumlar gibi özgünlüğü ile dikkat çeken zengin bir çeşitlilik sunmuştur. Barrus’un ilham kaynağı her şeyin başlangıcına, medeniyet tarihine dayanmıştır. Anadolu ve Mezopotamya’da başlayan yıllarca medeniyetin temsilcileri olmuş uygarlıklardan günümüze uzanmıştır (URL-29). İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ortaya çıkan, doğa ve çevre koşullarına göre farklılıklar ile değişime uğrayan ve o toplumun duygularını ve kültürel özelliklerini yansıtan sanat ve zanaat ürünlerine “el sanatları” denilmektedir (Özcüre ve Yavuz, 2006).

Resim 20. Barrus, “Sonbahar/Kış koleksiyonu 2016” (URL-29)

Figure 20. Barrus, “Autumn/Winter 2016”

Resim 21. Barrus, “Sonbahar/Kış koleksiyonu 2016” (URL-30)

Figure 21. Barrus, “Autumn/Winter 2016”

Barrus markasının evrensel moda alanında yer bulmasında en önemli pay yerel değer ve desenlerin modern anlayışla tasarlanması olmuştur. Ebru desenini deri yüzey üzerine aktarılması ile tasarlanan abiye elbiseler birbirleriyle uyumlu renklerle tasarlanmıştır.

Resim 22a., 22b. Barrus, İlkbahar/Yaz Koleksiyonu 2017 (URL-31)

Figure 22a., 22b. Barrus, “Spring/Summer Collection 2017”

Barrus markasının mimarları Neslişah Yılmaz ve Nur Çağlayan’ın ünlü ressam Gustav Klimt’in eserlerini Anadolu kültürünün özgün sanatı ebru ile buluşturmuştur. Ebru Türk-İslam kültürü

içerisinde geleneksel el sanatı olarak yer almaktadır. UNESCO'nun “Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM)” temsili listesinde de "Türk Kâğıt Süsleme Sanatı" adı ile bilinmektedir. Felsefesi ve tekniği ile insanların ilgisini çeken ebru sanatı; çeşitli süslemelerde, yüzey tasarımlarında kullanılmakta ve kültürel bir değer olarak tanıtım sağlamaktadır (Pelit ve Türkoğlu, 2019). Tasarımcılar ebru sanatını tasarımlarında ustaca kullandıkları ve geleneksel kültüre atıf yaptıkları görülmektedir. Ayrıca “Barrus” markası ilkbahar yaz koleksiyonunda Gustav Klimt eserlerinden ilham alarak geleneksel sanatla ipek kumaşları buluşturup özgün tasarımlar üretmişlerdir. Kendini tekrar etmesi mümkün olmayan ebru fırça darbeleri ile oluşturulan desenler tasarımın benzersiz olmasını sağlamıştır.

Resim 23.

Resim 24.

Resim 25.

Resim 26.

Resim 23., Resim 24., Resim 25., Resim 26. Barrus, İlkbahar/Yaz Koleksiyonu 2017 (URL-31)

Figure 23., 24., 25., 26. Barrus, “Spring/Summer Collection 2017”

İlkbahar/Yaz Koleksiyonu defilesi Londra Moda haftasında tanıtılmıştır. Barrus, İpek kumaşlar üzerine uygulanan ebru sanatı ve Fransız dantellerle el işlemlerini kullanarak yaptığı tasarımlarla Türk kültürünü dünyaya tanıtmıştır. İpeğin akışında dantel ve ebrunun gösterişli bir o kadar zarif uyumu renklerin geçişi ile dikkat çekmiş ve tasarımcılarının isimlerini kısa sürede öne çıkarmıştır. Koleksiyon için seçilen renk değerlerindeki ferahlık yüzyıllık sanatımız ebru ile uyum içinde olduğu görülmüştür. Barrus marka tasarımcıları modern yorumları ile kültürel değerimiz el sanatlarını doğru ve etkili kullanarak ilgi çeken tasarımlara imza atmışlardır.

Rıfat Özbek

Resim 27. Rıfat Özbek, Moda Tasarımcısı (URL-13)

Figure 27. Rıfat Özbek, Fashion Designer

Geleneksel tekstillerden etkilenecek tasarladığı yastıklar ve geleneksel giysi koleksiyonu bulunan Rıfat Özbek Formların belirginleşmesi için sert kumaşlar kullandığını, kısa tunik elbiseleri, aynı boyda paltolarla tamamladığını belirtmiştir. Döneminin erkeklerinin “dandy” görüntüsünden yola çıkarak kadınlara yüksek yakalı ceket ve gömlekleri; dar paça pantolon ile tamamlayarak tasarladığı ve kaftanlarda ise brokar ve damask kumaşlar üzerinde lale desenleri ve Osmanlı'da sultan deseni olan iç içe bakan üç ay görülmüştür (URL-14).

Osmanlı İmparatorluğunun başkenti Bursa'da başlayan dokumacılık sanatı, İstanbul'da güzel eserler ile ortaya çıkmış ve bir saray üslubunun doğmasına neden olmuştur. Padişahların kumaşlara olan ilgisi ihtişamlı ve görkemli görünme isteklerinden de kaynaklı olabileceği düşünülebilir. Ayrıca görkem ve ihtişam statü sembolü olarak da görülebilir. İslam sanatının,

figüratif tasvirlerden kaçınmış olması hasebiyle daha çok bitkisel motiflerin kullanıldığı bilinmektedir. Osmanlı kumaşlarında yoğun ve çeşitli bir bitkisel motifler görülür (Alpat, 2010).

Resim 28a., 28b, 28c. Rifat Özbek, “Pollini Sonbahar Koleksiyonu, 2006” (URL-15)
Figure 28a., 28b, 28c. Rifat Özbek, “Pollini Autumn Collection, 2006”

Türk kültüründen her zaman önemli bir yere sahip olan çiçek sevgisinin özellikle lale devri olarak adlandırılan dönemde bir tutkuya dönüşmesi ve sanat dallarında kullanılmaya başlanması günümüze önemli bir kültürel mirasın ulaşmasını sağlamıştır (Aydın, 2022). Moda tasarımcısı Rifa Özbek’in 20026’da yaptığı “Pollini” koleksiyonunda brokar saten üzerinde lale motifi ile bezenmiş kumaşlar kullandığı görülmüştür. Solda yer alan uzun ceket içinde ceket boyundan daha kısa ancak ceketle aynı desende elbise yine aynı desen uzun çizme ve büyük el çantası ile tamamlanmıştır. Omuz bölümünü saran kürklerle hazırlanan uzun ceket ise içinde beyaz elbise ile giyilirken yine uzun ve ceketle aynı desen çizmelerle bütünlük kazanmıştır. Kızıl, kahverengi ve beyaz rengin ağırlıklı kullanıldığı koleksiyonda sağdaki tasarımda ise boyun kısmı kürk olan kısa ceket kimono kol kesimi ile rahat ve şık görünürken altında beyaz pantolon ve kısa botlarla sunulmuştur.

Resim 29. Resim 30. Resim 31.

Resim 29., 30., 31. Rifat Özbek, “Pollini Sonbahar Koleksiyonu, 2006” (URL-15)
Figure 29., 30., 31. Rifat Özbek, “Pollini Autumn Collection, 2006”

Türk kültür ve estetiğinin inceliklerini gördüğümüz Osmanlı dokuma sanatı ve kumaşları bir çok renk ve motiflerle bezeneren dokunmuştur. Bu çeşitlilik içerisinde daha çok bitkisel bezemelerin kullanıldığı görülür.

Kumaşlarda en çok mor, güvezi: maviye bakan kırmızı, sarı, çivit mavisi, fes kırmızısı, siyah, yeşil ve kahverengidir. Kaftan kumaşlarının üzerinde ise en çok lale, palmet, nar, karanfil, gül motifleri görülür (Alpat, 2011). Rıfat Özbek, tasarımlarında kültürel sembollerini güncel gereksinimlerle uyumlu biçimde sunarak farklı tasarımlar sunmuştur. Burada Koleksiyonun ağırlıklı renklerinden beyaz ve siyah tasarımlarından örnekler verilmiştir. Soldaki resimde beyaz tasarım yakasında kürklerle bulunan ceket içinde siyah lale deseninin olduğu bluz ile kısa anvelop kesim etek ve kemerle tamamlanırken, beyaz büyük boy çanta ve parlak kısa topuk ayakkabı ile sunulmuştur. Siyah uzun ceket içerisinde ceket boyunu geçmeyen siyah elbisede beyaz iri lale desenleri öne çıkmıştır. Tasarımı tamamlayan parlak büyük çanta ve uzun mat çizmeler görülmüştür. Sağdaki tasarımda ise koleksiyonun geneline göre daha ince olan transparan gömlekler üzerinde siyah

kısa ceket, altında dökümlü ayak bileğini saran bol siyah pantolon ile rahat bir görünüm sağlamıştır.

Selçuk Gürışık

Akademisyen Selçuk Gürışık, Central Martins Sanat ve Tasarım Koleji'nin Tekstil ve Moda Bölümünden mezun olmuş. 1981 yılında Manchester Metropolitan Üniversitesi Moda Bölümünde yüksek lisansını tamamlayarak Türkiye'ye dönmüştür. Keçeyi British Museum'a taşıyan sanatçı, Mimar Sinan Üniversitesi Tekstil ve Moda Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır (URL-8). Eserlerinde keçeyi sanatsal ifadelerinde plastik değeri olan bir anlatım aracı olarak kullanmış sanatçılardan bahsedilebilir. Selçuk Gürışık, keçeyi farklı tekniklerle kullanan tasarımcıdır. Geleneksel teknik ve desenleri yorumlayarak yeni desenlerle geleneğe gönderme yapan tasarımcılardan birisidir (Gür, 2012).

Resim 32a., 32b. Selçuk Gürışık Topkapı Sarayı "Keçe Sergisi" (URL-9)
Figure 32a., 32b. Selçuk Gürışık, Topkapı Palace "Felt Exhibition"

Sanatçı Gürışık, İngiltere'deki Central Saint Martins College of Art and Design'da hazırladığı doktora tezinin son bölümünü Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilemiştir. Keçe Sergisi tarih ve kültürün iç içe olduğu mekânda çağdaş müzecilik teknikleri kullanılarak tasarlanmıştır. Sergide usta çırak ilişkisini bünyesinde barındıran keçe sanatı eğitim şekli bakımından da yeniden gündeme gelmesini sağlamıştır (URL-9). Akademisyen Gürışık, Anadolu keçe sanatına modern bir yorum kattığı çeşitli deneysel giyilebilir sanat çalışmalarıyla birçok sanat eseri ortaya koymuştur (Öngen, 2016). Keçenin değişim ve dönüşümünde önemli bir yere sahip olan Selçuk Gürışık, 2001 yılında British Museum'da sergilenen "Güncel Anadolu Keçeleri" adlı daimi serginin küratörlüğünü üstlenmiştir. Anadolu Keçeciliğinin son 20 ustasının da yer aldığı etkinlik 2003 yılında Topkapı sarayında yapılmıştır. Bu etkinlikte Gürışık sarayın bacalarını keçe ile kaplamıştır (Gür, 2012). Selçuk Gürışık ve asistanı Ali Alev ile hazırlamış olduğu "Selçuki&Ali Elyaf Sanatı Sergisi" İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlük Sanat Galerisinde giyilebilir sanatın deneysel örneklerini sunmuştur (URL-10). Elyaf sanatının; geleneksel tekstil, dokuma, sanat, zanaat, tasarım, resim ve mimarlık arasındaki sınırları ortadan kaldırdığı söylenebilir.

Resim 33. Selçuk Gürışık&Ali Alev, "Selçuki&Ali Elyaf Sanatı Sergisi", Nisan 2014 (URL-11)
Figure 33. Selçuk Gürışık&Ali Alev, "Selçuki&Ali Fiber Art Exhibition", April 2014

Elyaf iplik haline getirilebilir lifli madde olarak tanımlanırken Elyaf Sanatı, yüzyıllık geçmişi olan Keçeciliğin modern yaşam durumlarından doğan ihtiyaçlara göre yeniden yorumlanması ile ortaya çıkmıştır. Elyaf sanatında yün ve lif elde edilebilen pamuk, ipek, kağıt, bambu gibi malzemeden yararlanılmıştır. Çevre kirliliği düşük seviyede olması ve yün gibi hayvansal

malzemenin canlıya zarar vermeden elde edilmesi sanatın doğa dostu özelliğini öne çıkarmıştır. Elyaf sanatı ürünlerini, iç mimariden dekorasyona; giyimden aksesuara görmek mümkün olmuştur. Selçuk Gürışık, Selçuki koleksiyonunda kültürel kimliği yansıtan ve kavramsal tasarımlar altında çalışmalar yapmıştır. Selçuk Gürışık'ın Ali Alev ile usta çırak eğitim biçimi ile yürüttükleri farklı estetik yaklaşımlarının sonucu olan geleneksel ancak; güncel içerikli tasarımları ortak sergilerde sunmuşlardır (URL-11).

Resim 34a., 34b. Selçuk Gürışık&Ali Alev, “Selçuki&Ali Elyaf Sanatı Sergisi”, Nisan 2014 (URL-11)
Figure 34a., 34b. Selçuk Gürışık&Ali Alev, “Selçuki&Ali Fiber Art Exhibition”, April 2014

Kullanılan malzemeler arttıkça ve çeşitlendikçe tekstil sanatı için sanatçılar daha farklı malzeme arayışına girişmiştir. Tekstil sanatında en çok iplikler kullanılsa da bu arayışlar sonucunda kâğıt, kumaş parçaları, plastik, ahşap, metaller, ağaç kabuğu, deri gibi bir çok malzeme bir araya getirilerek kullanılmaktadır (Çolak ve Uğurlu, 2022). Gürışık; “Selçuki Koleksiyonunda” farklı türden elyaflar bir araya getirilerek deneysel bir bakış çerçevesinde renk geçişleri ayarlanan giysiler tasarlamıştır. Liflerin birbirine geçişi ile sağlanan doku, yüzey üzerinde bir uyum sağlamıştır. Geleneksel keçenin dokusu farklı lif grubu ile kaynaştırılarak hacmi ve dokusu şekillenmiştir.

Resim 35. Selçuk Gürışık&Ali Alev, “Selçuki&Ali Elyaf Sanatı Sergisi”, Nisan 2014 (URL-11)
Figure 35. Selçuk Gürışık&Ali Alev, “Selçuki&Ali Fiber Art Exhibition”, April 2014

Selçuk Gürışık, origami Japon kâğıt sanatı gibi keçenin katlanıp boyutlandırılan şekliyle dikişsiz elbiseler grubu giysiler hazırlamıştır. Tasarımlarında renk olarak doğallığı çağrıştıran ekru, fildişi, beyaz gibi tonları kullandığı görülmüştür.

Resim 36a., 36b. Selçuk Gürışık&Ali Alev, “Selçuki&Ali Elyaf Sanatı Sergisi”, Nisan 2014 (URL-11)
Figure 36a., 36b. Selçuk Gürışık&Ali Alev, “Selçuki&Ali Fiber Art Exhibition”, April 2014

Anadolu'nun geleneksel keçe sanatı kültürel değeri, doğaya zarar vermeyen üretim aşamaları ve malzeme yapısıyla tarihsel geçmişte ve günümüzde önemli bir yere sahip olmuştur. Kırkma yöntemiyle toplanan yünlerin hayvanlara zarar vermemesi sebebiyle kürk kullanımı yerine kullanılacak doğa dostu model olarak sunulan elyaf sanatı ürünlerde bambu, ipek ve pamuk gibi çeşitli malzemelerin keçe ile karışımlarından yararlanılmıştır (URL-12). Selçuk Gürışık'ın kültürel değeri olan tasarımları, hissettirdiği duygularla insanlarda sahiplenme, elde etme isteği uyandırmıştır. Selçuk Gürışık, keçe ile el sanatını buluşturulmasıyla yakaladığı tarihsel değeri; günümüz teknolojik imkanların birlikteliğiyle zenginleştirmiştir. Bu şekildeki çalışmalarıyla insanların köklerine olan bağlarını koparmadan yeni nesil sanatsal ürünler tasarlanabileceğini göstermiştir.

Zeynep Tosun

Resim 37. Zeynep Tosun, Moda Tasarımcısı (URL-1)

Figure 37. Zeynep Tosun, Fashion Designer

Zeynep Tosun İstanbul doğumlu olup Üniversite de İşletme eğitimi almıştır. Daha sonra moda tasarımına ilgisinden ötürü İtalya Milano'daki Istituto di Marangoni'ye gitmiş ve moda tasarımı eğitimi almıştır. 2007 yılı Koza Genç moda tasarımcıları yarışmasına katılmış ve üçüncülük derecesini alarak moda tasarım alanında kariyerinin başlangıcında başarıya ulaşmıştır. Zeynep Tosun markasını el işliği ve türk kültürü içinde yer alan el sanatlarını kullanarak ön plana çıkarmıştır. Ayrıca modernize ile geleneksel anlayışı bir araya getirerek tasarımlar yapmış ve koleksiyonlar hazırlamıştır (URL-1).

el dokuma tezgâhlarda üretilen yerel kumaşlar ile oluşturulan geleneksel kıyafetler kendine has formları ve süslemeleriyle Türk kültürünü ortaya koyan somut belgelerdir. Ayrıca Anadolu'nun mitleri hakkında bilgi veren en önemli nesnelere. Bu kıyafetleri tamamlayan çeşitli süsleme örnekleri vardır. Bunlar arasında tığ işi, boncuk işlemler, firkete, iğne oyaları, nakış, şişli örgüler, tel kırma sayılabilir. Ayrıca kıyafetleri tamamlayan başlıklar da zengin tasarım örnekleri arasındadır (Sakin, 2016). Zeynep Tosun tasarımlarında Anadolu kadınının kıyafet ve aksesuarlarında kullandığı sözsüz ifade dili motiflerden ilham almış, tasarladığı kıyafetlerde kullandığı renk ve motiflerle Anadolu'yu yansıtmıştır. Anadolu kadınının dönemindeki duygu ve düşüncelerini aktardığı motifleri, stilize edilmiş eşkenar dörtgen, kare, üçgen, tarak çizgi gibi bezemelerle, tel kırma, aplike, kanaviçe teknikleriyle koleksiyonlarına aktarmıştır (Gürçüm ve Öztürk, 2020). Anadolu insanının yaşam tarzını büyük ölçüde yansıtan Türk giysi kültürü; motif çeşitliliği, canlılık ve estetiği ile diğer coğrafyalardan farklı özelliklere sahiptir (Özdemir, 2012).

Resim 38. Zeynep Tosun, Sonbahar/Kış 2016 Koleksiyon Sunumu (URL-2)

Figure 38. Zeynep Tosun, Autumn/Winter 2016 Collection Presentation

Koleksiyonlarında renkler ve geleneksel motiflerin kaynaşmasını en modern haliyle günümüze taşıyan Tosun'un kültürel değerlerin aktarılması ve tanıtılmasında önemli katkıları olmuştur. Geleneksel bezeme örnekleri ve geometrik şekiller ön plandadır. Zeynep Tosun koleksiyonlarındaki tasarımlarında; Anadolu'da görülen süsleme motiflerini kimi zaman modern bir şekilde kimi zamanda geleneksel bir stilde aktardığı görülmüştür.

Resim 39. Zeynep Tosun, İlkbahar/Yaz 2016 Koleksiyonu (URL-3)
Figure 39. Zeynep Tosun, Autumn/Winter 2016 Collection Presentation

Kars ili coğrafi konumundan dolayı kültürel açıdan oldukça zengin çeşitliliğe sahiptir. Kars aynı zamanda bir çok etnik grubun bir arada yaşadığı bir yer olması nedeniyle Kafkas, Türkmen ve Osmanlı geleneksel kıyafetlerinin bir arada olduğu görülür (Erdoğan ve Kodaloğlu, 2023). 2016 yılında İstanbul moda haftasında sunduğu sonbahar-kış koleksiyonu Kars yöresine ait geleneksel kıyafetlerden esinlendiği ve bu kültürü yorumladığı görülmüştür. Zeynep Tosun, Kars yöresine ait geleneksel kıyafetlerde yer alan motifleri çeşitli renklerle bezeyerek "Giyilebilir Sanat" eserleri ürettiği görülmüştür. Ayrıca tasarımcı geleneksel yöntemlerle üretilen kemer, küpe, terlik gibi giysiyi tamamlayan ürünler de kullanmıştır (Öngen, 2016).

Resim 40. Zeynep Tosun, Sonbahar&Kış 2016 Koleksiyon Sunumu (URL-4)
Figure 40. Zeynep Tosun, Autumn/Winter 2016 Collection Presentation

Zeynep Tosun'un koleksiyonu incelendiğinde Anadolu'nun kaybolmaya yüz tutmuş değerlerinden temasıyla, stilize edilmiş motifleri, renkleri ve teknik çalışmaları ile kültürel özellikleri yaşadığımız dönemin kullanımına sunduğu görülmüştür. İşlevsel ve estetik değerler taşıyan koleksiyon yapılan tanıtımlarla kültürel sürdürülebilirlik sağlamıştır.

Sonuç

Giysi bir anlatım biçimi olarak toplum içinde önemli bir yere sahip olmuştur. Giyim kültürü insanlık kadar eski bir tarihe tanıklık etmiştir. Giysi seçimlerimizle ait olduğumuz düşünceyi, toplumdaki yeri belirtirken, insanlar üzerinde de bırakmak istediğimiz etkiyi geçirmemizi sağlamıştır. İçinde bulunduğumuz zamanda dünyanın bir yerinde olan bir gelişmeden, aynı anda dünyanın başka bir ucunda yaşayan insanlar anlık haberdar olabilmektedir. Kültürlerarası etkinin, kültürler arası kaynaşmanın hatta küreselleşmenin son hız yaşandığı çağımızda modanın bu kültürel etkileşimde büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Kültür bireylerin çevresine uyumunu ve seçimlerinin görünürlüğünü artırdığı düşünülmektedir. Modern çağın özelliklerini taşıyan stilize edilen geleneksel motif ve desenler çalışmada bahsedildiği üzere modacıların

tasarımlarında yeniden hayat bulmuştur. Koleksiyonlarında her daim yaşadığı toprakların değerlerine hissettiği duyguları yansıtan moda tasarımcıları geleneksel değerlerin temsillerinin unutulmadan nesilden nesile aktarılmasına çok büyük katkıları olması yanında dünya pazarında yer edinmeyi başarmışlardır. İnsanın tüm yaşam alanlarında özgün tasarımın ortaya konulabilmesi için kültürel değerlerin ne kadar önemli olduğunu farkında olan tasarımcılar toplumların benimsediği kültür izlerini taşıyan özel çalışmalarla isimlerini tüm dünyaya duyurmuştur. Modern hayatın trendleri toplumların yapısını yansıtmaktadır. Toplulukların sosyolojik yapısını bilmek moda kültür etkileşimini anlamayı sağlar ki bu da tasarımcı ve üretici açısından başarıyı ifade etmektir. Çalışma ile görülmüştür ki ait olma duygusuna cevap verip kültürel anlayışını da en görkemli ve en zarif bir dille ifade etmenin yolu moda ile gelenekseli ya da kültürü yaşatan tasarımlar yapmak olacaktır. Çalışma çerçevesindeki moda tasarımcılarının koleksiyonlarına bakıldığında; moda tasarım ürünlerinin modern çizgileri içermesinin yanında kültürel teknikleri ve değerleri taşıması ile özgün tasarım unsurları taşıdıkları görülmüştür.

Bu çalışma; kültürü anlamının önemini vurgulayarak, kültürel öğelerle hazırlanan tasarımların, tasarımcının tanınmasında ve kendini yansıtan ürün arayışındaki tüketicinin beklentilerinin karşılanmasındaki büyük payının olduğu ortaya koyulmuştur. Geleneksel kültürlerin modern tasarım anlayışına dönüştürülmesi hem kültürün yaşatılması hem de zamansız ürünlerin ortaya koyulmasını sağlamış ve böylece farklı tasarımlar ortaya çıkabilmiştir. Dolayısıyla Türk tasarımcıları kıymetli kültürel bilgi ve birikimlerini küresel giyim sektörünün üslubuyla harmanlayarak sanat değeri yüksek tasarımlarla pazarda rekabete katılabilmektedir. Tasarımcılar kültürel etken ve birikimlerini ürettikleri tasarımlara yansıtarak pazarda yer edinirken aynı zamanda moda içinde kültürel değerlerin tanıtılmasına önemli katkıları olduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında önerilebilir durumlar şunlardır: Halen gün yüzüne çıkmayan geleneksel giysilere ulaşılmaya çalışılabilir. Bu giysiler uygun koşullarda muhafaza edilerek sergilenebilir. Geleneksel giysilerin saklanması ve ehil kişilere teslim edilmesinin önemi hakkında bilgilendirilme çalışması yapılabilir. Gençlerin daha fazla tercih edebileceği giysi tasarımlarında yer verilecek kültürel unsurlarla kültürel değerler aktarımına destek olunabilir. İşlevsel ve kültürel tekniklerin birleşimi tasarım özellikli çalışmalarla hedef alınan kitle genişletilerek ekonomik artış sağlanabilir. Geleneksel teknik ve kültürel dokuma malzemelerini kullanarak günümüz insanının hikayesini yeniden yazmak, değerlerimizin yaşatılmasına kuşaklar boyu geçişini sağlamaya katkı verebilir. Küresel olarak doğanın korunmasına yönelen bu süreçte kültürel değerlere bağlı doğal üretilen kumaşlarla ve özgün desenleme ile çevreci ve eşsiz tasarım ürünler üretilir ve köklü tarihimizin geleneklerini geleceğe aktarımı sağlanabilir.

Kaynakça

- Akar, H. (2011). Popüler kültür ve moda. *Erciyes İletişim Dergisi*, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesiletisim/issue/5860/77573>
- Akinci, Ö. B. (2014) *Moda trendlerinin giysi seçimi ve satın almaya etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Yök Tez Merkezinden edinilmiştir (366383).
- Alagöz, S. (2009). Pazarlamada yükselen trend: moda. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 9(18), 533-560. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susead/issue/28417/302570>
- Alpat, F. (2011). Osmanlı İmparatorluğunun 15. yüzyıl ve 18. yüzyıllar arası saray kumaşlarında kullanılan bitkisel üslup. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 26-49.
- Arık, S. (2009). Türk dokumacılık sanatında nar motifi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(1), 583-593.
- Aslan, T. (2018). Türk el sanatları geleneksel yöntemleriyle, deri üzerinde tasarım ve uygulamalarında yeni yaklaşımlar. *Tarih Okulu Dergisi*. 11(37), 37-54.
- Aslanapa, O. (1997). Türk Halı Sanatının Tarihi Gelişmesi. *Arış Dergisi*, (3), 18-27.

- Atalayer, G., Bahar, C. (2016). Tekstil ve hazır giyim sektöründe marka, pazar ve moda eğilimlerinin koleksiyona etkisi. *Arış Dergisi*, (12), 12-18. DOI: 10.34242/akmbaris.2019.71
- Aydın, S. (2022). Osmanlı Kitap Sanatlarında Lale Motifi. *Tulips.*, 80.
- Başaran, F. N., ve Kılıç, Ö. (2014). Nallıhan iğne oyali bez dokumacılığı Özet. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 48.
- Begić, H. N. (2016). Giyim-kuşam kültüründe keçe sanatına tarihsel bir bakış. *Journal of Turkish Studies/ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 40, 287–297 <https://doi.org/10.21563/sutad.270335>
- Begić, H. N. (2015). Unesco dünya kültürel miras listesinde yer alan geleneksel Türk ebru sanatı'nda yeni yorumlar. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 1(37), 587-605.
- Bulut, R. (2016). Örtünmenin anlamı ve tüketim kültürü etkisinde dönüşüm: tesettürde moda. *Turkish Journal of International Social Research*. 9(45), 431–737
- Çolak, S., ve Uğurlu, S. S. (2022). 2020-2021 yıllarında “scythia” bienalinde sergilenen sanatsal dokuma eserler. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*. 5(Özel Sayı 3), 271-298.
- Dağlar Baytar, G. (2016). 20. Yüzyılda yaşanan toplumsal olayların oluşturduğu trendler ve kadın modasına tematik yansımalarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi (452100).
- Dereci, V. T. (2017). Giysi tasarım alanında moda eğilim öngörülerini anlama üzerine. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*. (59), 73-89 (2017).
- Dikme, H., Sucu, İ. (2020). Giyim modası olgusu ve moda programlarında yaşam tarzı sunumları. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (BNEJSS)*, 6(3), 11-17
- Erdoğan, E., Akarslan Kodaloğlu F. (2023). Kars Geleneksel Kafkas, Osmanlı, Türkmen kadın giyimleri ve etkileşimleri. *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*. 86, 85-95.
- Erol F. (2011). *Trend öngörüsü ve moda dinamikleri / Trend tahmini ve moda dinamikleri*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi (285918).
- Ertürk, Z. (2014). *Türk çini sanatında saz yolu ekolü*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). İstanbul Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (375725)
- Ertürk, N. (2011). Moda kavramı, moda kuramları ve güncel moda eğilimi çalışmaları. *Art-e Sanat Dergisi*. 4(7), 1-32 <https://dergipark.org.tr/pub/sduarte/issue/20726/221458>
- Eroğlu, E., Velioglu, M. N., Barış, G., Argan, M. (Odabaşı, Y.). (2012). *Tüketici Davranışları*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi. Yayını no: 2604.
- Gençtürk-Hızal, G. S. (2003). Bir iletişim biçimi olarak moda: modusun sınırları. *İletişim Araştırmaları*. 1(1). 65-86
- Gür, S. (2012). Anadolu'nun sanat objesine dönüşen kültürel değeri keçe. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*. 1(1), 1173-1181.
- Gürcüm, B. H. ve Öztürk, Ö. (2020). Tekstil ve moda tasarımında gelenekselin yaşatılması. *Folklor Akademi Dergisi*, Prof. Dr. H. Feriha Akapınarlı Armağan Sayısı, 244-26.
- Hanif, D. (2023). Halkın Sanatı, https://cdn.shopify.com/s/files/1/0744/2943/2112/files/dilek_hanif_kitap_ic_compressed.pdf?v=1700481383
- Herdman, E. A. (2006). Derleme Makale yazımında Konferans ve Bildiri Sunumu Hazırlamada Pratik Bilgiler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 3(1) 2-4.
- İşbilen, A. (2015). *Moda tasarımında anlatı ve kültürel kaynakları*. ss. 353-366. <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/%c4%b0%c5%9eB%c4%b0LEN-Ay%c5%9fe-MODA-TASARIMINDA-ANLATI-VE-K%c3%9cLT%c3%9cREL-KAYNAKLARI.pdf>
- Karabaşa, S., Kara, Ç. (2022). Oyanın mirası nallıhan iğne oyasının miras olma serüveni. *Folklor/ Edebiyat*. 28(110), 499-522.
- Karamağaralı, B. (1997). Türk Halı Sanatındaki Motiflerin Yorumu Üzerine. *Arış Dergisi*, (3), 28-39.

- Kartal, Eda. (2014). *Moda trend tahmin ve analizleri tüketicilerin moda ürün beklenti düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi), YÖK Tez Merkezi (355932).
- Kaya, Y., Aksakal, Ö. (2005). Endemik Bitkilerin Dünya ve Türkiye'deki Dağılımı, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7(1),85-99.
- Koca, E. (2018). Moda tasarımı çıktılarınin kültürel değerler ile beslenmesine yönelik tasarımcı yaklaşımlar. *Researcher: Social Science Studies*. 6(4), s.109-117
- Koç, F., Saatçioğlu, K., Çelik, R., Nadasbaş, S. E. (2016). Moda Tüketicilerinin Giysi Seçiminde Trendleri (Eğilim) Kullanma Durumları ve Giysi Stillerinin Belirlenmesine İlişkin Davranış Analizi". *Journal of International Social Research*. 9(43), 2588–2600 : <https://doi.org/10.17719/jisr.20164317819>
- Kozbekçi Ayranpınar, S. (2018). Giyim modasında kültürel kimliğin örnekleriinden; mola aplikeleri. *Sanat & Tasarım Dergisi*. 8(2), 20–40
- Komşuoğlu, Ş., Seçkinöz M, Alparslan S., İmer, A. ve Etike S. (1986). *Süsleme resmi ve süsleme sanatları tarihi*.
- Kutlu Y. N. (2018). "Kültürlerarası etkileşimde giysi faktörü: Amalia Bloomer-Turkish dress clothing factor in cultural interaction. *Atlas İnternational Refereed Journal on Social Sciences*. 4(13), 1192-1199
- Masnić, Tina, (2019). *Moda, stil i/il trend: sociološko razumijevanje konstrukcije identitetamlađih u Splitu* (Lisans tezi/ Bitirme tezi) <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:980797> bağlantısından ulaşılmıştır.
- Müderrişoğlu, F. (2009). Tüketici satın alma kararını etkileyen faktörler ve ailede satın alma kararının verilmesi: pilot bir araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. YÖK Tez Merkezi (303875).
- Mülayim, S. (1982). *Anadolu türk mimarisinde geometrik süslemeler*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sanat Yayınları.
- Öngen, A. G. (2016). Geleneksel tekstil teknikleri ışığında günümüzün giyilebilir sanat algısı. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*. 5(24), 1237-1254.
- Özcüre, G., ve Yavuz, C. (2006). *El sanatları ürünlerinin bulunduğu yöreye sosyo-ekonomik etkileri ve katkıları (Ordu İli Örneği)*. Uluslararası Katılımlı Sanat Ekonomisi Sempozyumu. ss. 167-183.
- Özdemir, M. (2012). Muğla Milas ilçesi Çomakdağ köyü geleneksel kadın kıyafeti. *Milli Folklor*. 24(95), 345-355.
- Özkan, N., Çelik, D., & Kılınç, N. (2023). Giyim sanatı açısından kırşehir müzesi işlik ve cepkenlerinin araştırılması. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(42), 712-727.
- Pamuk, B. (2020). Çeyiz sandığını, giyilebilir sanat ile anlatmak: sandık sarısı koleksiyonu. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(32), 5341 – 5358. Doi: 10.26466/opus.728845
- Pelit, E., Türkoğlu, T. (2019). Somut olmayan kültürel miras değerlerinin turizme yansımaları: ebru sanatı üzerine bir inceleme. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*. 3(1), 101-118.
- Pressey, A. D., Selassie, H. G. (2002). Are cultural differences overrated? examining the influence of national culture on international buyer-seller relationships. *Journal of Consumer Behaviour*. 2, pp. 354-368.
- Sakin, N. (2016). Türkiye'de geleneksel kıyafetlerin yaşatılmasında folklorik yapma bebekler. *Electronic Turkish Studies*. 11(18).
- Sari, S., (2017). Kimlik-Etnik Kimlik Üzerinden Zengin Bir Tasarım Dilinin İnşası, *Turkish Studies (Elektronik)*, 12 (13), 507-530
- Sert, F. N., ve Susuz, M., (2018). Geleneksel Türk Motif Örnekleri İle Amerika Yerlilerinin Ayakkabı Desenleri Arasındaki Benzerlikler.
- Şahin, Y., (2016). Geleneksel Türk Giyim Kültürü Ve 20. Yüzyıl Modasının Kesişme Noktası: Geometrik Kesim. *Art-e Sanat Dergisi*, 9(17), 376-390
- Turan, M., (1994). *Kültür Değişimleri*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, No:16

- Vural, T., Koç, F., Koca, E., & Pamuk, B., (2006). Geleneksel Kadın Giysilerinde Kol Formu Özelliklerinin Giysi Konforu Açısından İncelenmesi. *Ulusal Ergonomi Kongresi Bildiriler Kitabı*, 343-349.
- Yağlı, S., (2013). Gündelik Hayatın Bir Alanı Olarak Moda Aracılığıyla Kültürün Yeniden İnşası, İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Fakültesi. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(4),37-63
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara
- Yıldız, Ş. ve Canbaz, F., (2021). Osmanlı Kumaş Motiflerinin Minimalist Bakışla Afiş Tasarımlarına Yansıtılması. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 4(7), 256-280.

İnternet Kaynakları

- Url-1 <https://zeyneptosun.com/tr/biyografi/>, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Url-2 <http://www.marieclaire.com.tr/zeynep-tosun-2016-sonbahar-kis-koleksiyonu-kayip-anadolu/>, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Url-3 <https://www.buseterim.com.tr/tr/moda/tasarimcilar/zeynep-tosun-2016-ilkbahar-yaz-defilesi>, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Url-4 <https://zeyneptosun.com/tr/collections/fw16-pret-a-porter/>, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Url-5 <https://www.firatneziroglu.co.uk/>, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Url-6 <https://www.firatneziroglu.co.uk/>, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Url-7 <https://www.firatneziroglu.co.uk/>, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- URL-8 <https://yoksis.iku.edu.tr/public/cv/1596030570.pdf> , Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-9 <http://arsiv.ntv.com.tr/news/221347.asp> , Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-10 <http://rsg.mozaik-test.itu.edu.tr/elyaf-sanati-sergisi/sanatici-hakkinda-2>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-11 <https://rsg.itu.edu.tr/ekatalog/002/mobile/index.html#p=1>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-12 <https://www.haberler.com/selcuki-ali-elyaf-sanati-sergisi-aciliyor-5839756-haberi>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-13 https://en.wikipedia.org/wiki/Rifat_Ozbek, Erişim Tarihi: 28.02.2022
- URL-14 <https://www.hurriyet.com.tr/60-larin-ihtisamli-sovu-3998752>, Erişim Tarihi: 28.02.2022
- URL-15 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2006-ready-to-wear/pollini>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-16 <https://www.aa.com.tr/tr/anolududan-avrupaya-insan-hikayeleri/avusturya-disisleri-bakanini-giydiren-turk-modaci-atil-kutoglu/1619368>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-17 <https://www.yeniakit.com.tr/biyografi/atil-kutoglu>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-18 <https://vogue.com.tr/defile/atil-kutoglu-2011-ilkbaharyaz>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-19 <https://vogue.com.tr/defile/atil-kutoglu-2013-ilkbaharyaz>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-20 <https://vogue.com.tr/defile/atil-kutoglu-2014-2015-sonbaharkis>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-21 <https://www.turkishfashion.net/tu/atil-kutoglu-Koleksiyonu-Sonbahar-K%C4%B1%C5%9F-2012/10560>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-22 <https://www.biyografi.info/kisi/dilek-hanif>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-23 <https://htkulup.haberturk.com/galeri/ht-kulup/500158-hanif-den-yeni-koleksiyon>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-24 <http://ahmetozceyhan.com/hakkimizda/>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-25 <http://ahmetozceyhan.com/>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-26 <http://ahmetozceyhan.com/geleneksel-yaklasimlar/>, Erişim Tarihi:04.11.2023

- URL-27 <https://www.habercim19.com/medya/turk-motiflerini-dunyaya-tanitan-modaci-h8549.html>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-28 <https://www.star.com.tr/cumartesi/anadolu-kulturu-avrupayi-ele-gecirdi-haber-1176056/>, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- URL-29 <https://divamagazin.com/geleneksel-dokulardan-dunya-modasina-barrus/>, Erişim T.: 04.11.2023
- URL-30 <https://www.sabah.com.tr/medya/atv-ve-sabah-barrusun-ozel-davetinin-ana-medya-sponsoru-oldu-3456270>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-31 <https://vogue.com.tr/defile/barrus-2017-ilkbaharyaz-5147>, Erişim Tarihi:04.11.2023
- URL-32 <https://www.instagram.com/p/C09cDY0oY7R/?igshid=MzRIODBiNWFIZA==>, Erişim Tarihi: 19.12.2023
- URL-33 <https://www.firatneziroglu.co.uk/about>, Erişim Tarihi: 14.02.2024

Görsel Kaynaklar

- Resim 1.** Ahmet Özceyhan, Kaynak: URL-24, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 2.** Ahmet Özceyhan “Geleneksel Yaklaşımlar Karanfil Kokan Kaftan”, Kaynak: URL-26, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 3.** Ahmet Özceyhan “40. Yıl Seçkisi” 2013 Kaynak: URL-27, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 4.** Atıl Kutoğlu Kaynak: URL-16, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 5.** Atıl Kutoğlu “İlkbahar /Yaz Koleksiyonu 2013” Kaynak: URL-18 Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 6a., 6b., 6c.** Atıl Kutoğlu “İlkbahar /Yaz Koleksiyonu 2013” Kaynak: URL-19, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 7.** Atıl Kutoğlu “Sonbahar-Kış Koleksiyonu 2014-2015” Kaynak: URL-20, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 8.** Atıl Kutoğlu “Sonbahar -Kış Koleksiyonu 2016” Kaynak: URL-21 Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 9.** Atıl Kutoğlu “Sonbahar -Kış Koleksiyonu 2016” Kaynak: URL-21 Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 10.** Dilek Hanif, “Kapsül Koleksiyon 2020” Kaynak: URL-23, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 11a., 11b.** Dilek Hanif, “Kapsül Koleksiyon 2020” Kaynak: URL-23, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 12.** Dilek Hanif, Kaynak: URL-32, Erişim Tarihi: 19.12.2023
- Resim 13a., 13b.** Dilek Hanif, Kaynak: URL-32, Erişim Tarihi: 19.12.2023
- Resim 14.** Fırat Neziroğlu, Kaynak: URL-5, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Resim 15.** “YEN” Anadolu Koleksiyonu ve Erkek Kaftan Ceketini Kaynak: URL-7, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Resim 16a.-16b.** “YEN” Anadolu Koleksiyonu Kaynak: URL-7, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Resim 17a., 17b., 17c.** “YEN” Anadolu Koleksiyonu Kaynak: URL-7, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Resim 18a., 18b.** “YEN” Anadolu Koleksiyonu, Kaynak 9a: Özkan Kuş ve diğ., 2023, Kaynak 9b: URL-7, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Resim 19.** Barrus Markası Üreticileri “Neslişah Yılmaz ve Nur Çağlayan” Kaynak: URL-28 Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 20.** Barrus, “Sonbahar / Kış koleksiyonu 2016” Kaynak: URL-29, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 21.** Barrus, “Sonbahar / Kış koleksiyonu 2016” Kaynak: URL-30, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 22a.-22b.** Barrus İlkbahar/Yaz Koleksiyonu 2017 Kaynak: URL- 31, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 23.** Barrus İlkbahar/Yaz Koleksiyonunu 2017 Kaynak: URL-31, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 24.** Barrus İlkbahar/Yaz Koleksiyonunu 2017 Kaynak: URL-31, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 25.** Barrus İlkbahar/Yaz Koleksiyonunu 2017 Kaynak: URL-31, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 26.** Barrus İlkbahar/Yaz Koleksiyonunu 2017 Kaynak: URL-31, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 27.** Rifat Özbek Kaynak: URL-13, Erişim Tarihi: 28.02.2022

- Resim 28a.-28b.-28c.** Rifat Özbek “Pollini Sonbahar Koleksiyonu 2006” Kaynak: URL-15 Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 29.** Rifat Özbek “Pollini Sonbahar Koleksiyonu 2006” Kaynak: URL-15, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 30.** Rifat Özbek “Pollini Sonbahar Koleksiyonu 2006” Kaynak: URL-15, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 31.** Rifat Özbek “Pollini Sonbahar Koleksiyonu 2006” Kaynak: URL-15, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 32a.- 32b** Selçuk Gürışık Topkapı Sarayı "Keçe Sergisi" Kaynak: URL-9, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 33.** Selçuk Gürışık&Ali Elyaf Sanatı Sergisi "Selçuki Koleksiyonu", Nisan 2014 Kaynak: URL-11, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 34a.-34b.** Selçuk Gürışık&Ali Elyaf Sanatı Sergisi "Selçuki Koleksiyonu", Nisan 2014 Kaynak: URL-11, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 35.** Selçuk Gürışık&Ali Elyaf Sanatı Sergisi "Selçuki Koleksiyonu", Nisan 2014 Kaynak: URL-11 Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 36a.-36b.** Selçuk Gürışık&Ali Elyaf Sanatı Sergisi "Selçuki Koleksiyonu", Nisan 2014 Kaynak: URL-11, Erişim Tarihi: 04.11.2023
- Resim 37.** Zeynep Tosun, Kaynak: URL-1, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Resim 38.** Zeynep Tosun FW16 Koleksiyon Sunumu, Kaynak: URL-2, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Resim 39.** Zeynep Tosun SS 2016 Koleksiyonu Kaynak: URL-3, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Resim 40.** Zeynep Tosun FW16 Koleksiyon Sunumu Kaynak: URL-4, Erişim Tarihi: 21.04.2022